

ČÁST II.

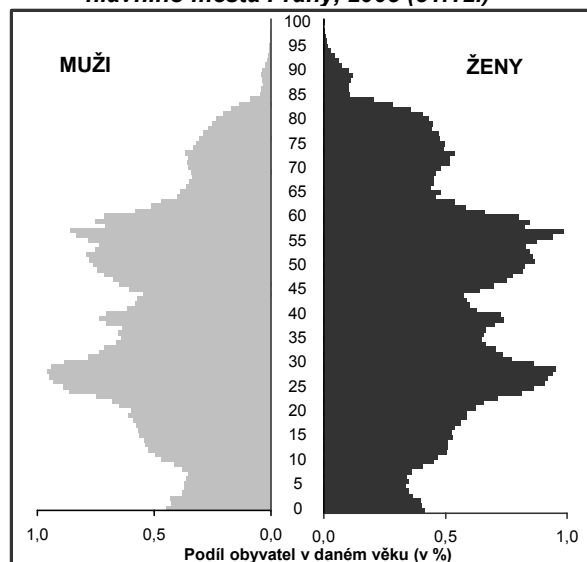
POPULAČNÍ VÝVOJ V KRAJÍCH

I. VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL

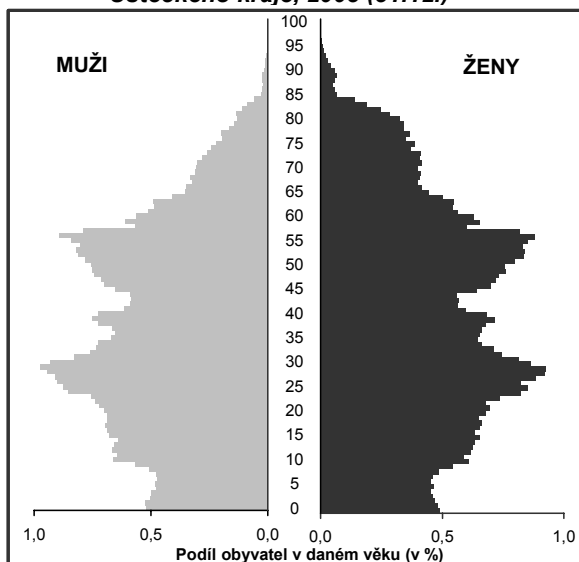
S nejnižším podílem dětí do 15 let a naopak nejvyšším zastoupením osob starších 65 let má mezi kraji výrazně nejstarší obyvatelstvo Praha. Věková struktura ostatních krajů je poměrně vyrovnaná, relativně nejmladší je obyvatelstvo západních a severních Čech a také Moravskoslezský kraj. Jedná se o oblasti spojené s doosídlováním pohraničí a dalšími vlnami pracovní migrace.

Úplně nejmladší strukturu obyvatel v roce 2003 měl Ústecký kraj. Podíl dětí ve věku 0-14 let zde byl 1,3krát vyšší než v Praze, Praha měla zase o jednu čtvrtinu vyšší procento obyvatel starších 65 let. Ve srovnání s ostatními kraji je větší podíl dětí v populaci Ústeckého kraje dán nadprůměrnou plodností (od druhé poloviny devadesátých let). V posledních čtyřech letech úroveň plodnosti v tomto kraji již nepřetržitě vzrůstala a v současnosti je zde ze všech krajů nejvyšší. Nízký podíl staršího a starého obyvatelstva souvisí s výrazně horšími úmrtnostními poměry mužů i žen. Muži a ženy Ústeckého kraje mají naději dožití při narození z celé republiky úplně nejkratší.

Obr. I Věkové složení obyvatel hlavního města Prahy, 2003 (31.12.)



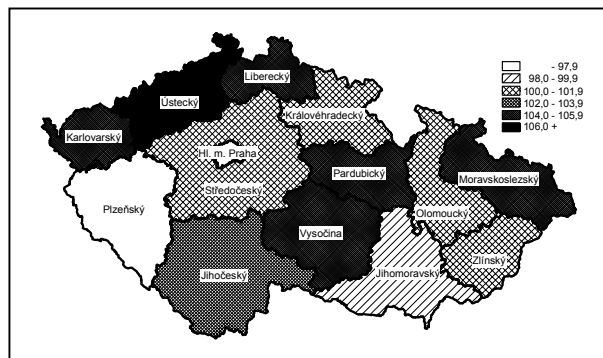
Obr. II Věkové složení obyvatel Ústeckého kraje, 2003 (31.12.)



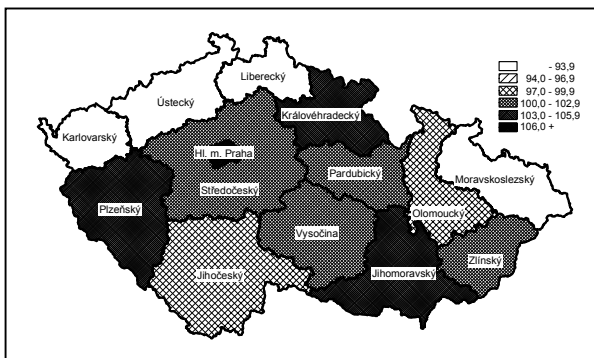
Tab. I Struktura obyvatel podle hlavních věkových skupin v krajích (v %), 2003 (31.12.)

Kraj	0-14		15-64		65+	
	podíl	pořadí	podíl	pořadí	podíl	pořadí
Hlavní město Praha	12,7	14.	71,5	3.	15,8	1.
Středočeský	15,3	11.	70,6	9.	14,2	6.
Jihočeský	15,6	7.	70,6	8.	13,8	10.
Plzeňský	14,9	13.	70,7	7.	14,4	4.
Karlovarský	15,9	4.	71,8	1.	12,3	13.
Ústecký	16,1	1.	71,6	2.	12,2	14.
Liberecký	15,9	3.	71,3	5.	12,8	11.
Královéhradecký	15,4	9.	69,9	12.	14,7	2.
Pardubický	15,9	5.	69,9	13.	14,2	5.
Vysočina	16,1	2.	69,8	14.	14,1	8.
Jihomoravský	15,0	12.	70,5	11.	14,5	3.
Olomoucký	15,4	8.	70,7	6.	13,8	9.
Zlínský	15,3	10.	70,5	10.	14,1	7.
Moravskoslezský	15,9	6.	71,4	4.	12,7	12.
ČR	15,2	x	70,9	x	13,9	x

Obr. III Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v krajích, ČR = 100 %, 2003 (31.12.)



Obr. IV Podíl obyvatel ve věku 65+ v krajích, ČR = 100 %, 2003 (31.12.)



Nejvyšší počet „závislých“ osob, resp. dětí ve věku 0-14 let a obyvatel starších 65 let ve vztahu k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku 15-64 let (tzv. index ekonomického zatížení) je ve východočeských krajích (Pardubický a Královéhradecký) a Vysočině. Tyto tři kraje mají jako jediné podíl obyvatel ve věku 15-64 let pod 70 %. Nejnižší index ekonomického zatížení je v krajích s nejnižším podílem starších a starých osob, tedy kraj Karlovarský, Ústecký a Liberecký.

V posledním desetiletí stárlo obyvatelstvo ve všech krajích, a to vlivem výrazného poklesu porodnosti a tím snížení podílu dětí v populaci. Zatíženost ekonomicky aktivního obyvatelstva se naopak snižovala – zvyšoval se počet a podíl osob ve věkové skupině 15-64letých. Do tohoto věku vstupovaly silné populační ročníky sedmdesátých let, jiné silné ročníky – válečné a poválečné – tuto věkovou skupinu ještě „neopouštěly“.

Tab. II Syntetické ukazatele věkového složení obyvatel v krajích, 2003 (31.12.)

Kraj	Index stáří ¹⁾		Index ekonom. zatížení ²⁾		Průměrný věk obyvatel					
	index	pořadí	index	pořadí	obě pohlaví	pořadí	muži	pořadí	ženy	pořadí
Hlavní město Praha	125,0	1.	39,9	12.	41,6	1.	39,7	1.	43,2	1.
Středočeský	92,8	5.	41,7	6.	39,7	5.	38,2	3.	41,1	5.
Jihočeský	88,8	9.	41,6	7.	39,3	8.	37,9	6.	40,6	9.
Plzeňský	96,9	2.	41,4	8.	40,0	2.	38,5	2.	41,3	4.
Karlovarský	77,5	13.	39,4	14.	38,5	13.	37,1	13.	39,9	14.
Ústecký	75,7	14.	39,6	13.	38,5	14.	37,0	14.	40,0	13.
Liberecký	80,5	11.	40,3	10.	38,9	11.	37,4	11.	40,3	11.
Královéhradecký	95,0	4.	43,0	3.	39,8	3.	38,2	4.	41,4	3.
Pardubický	89,7	7.	43,1	2.	39,3	7.	37,7	7.	40,8	8.
Vysočina	87,5	10.	43,3	1.	38,9	10.	37,5	10.	40,4	10.
Jihomoravský	96,7	3.	41,8	4.	39,8	4.	38,0	5.	41,4	2.
Olomoucký	89,6	8.	41,4	9.	39,3	9.	37,6	8.	40,8	7.
Zlínský	92,0	6.	41,8	5.	39,3	6.	37,6	9.	40,9	6.
Moravskoslezský	80,0	12.	40,0	11.	38,8	12.	37,2	12.	40,3	12.
ČR	91,6	x	41,2	x	39,5	x	37,9	x	41,0	x

¹⁾ Počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let

²⁾ Počet dětí ve věku 0-14 let a ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let

II. SŇATEČNOST

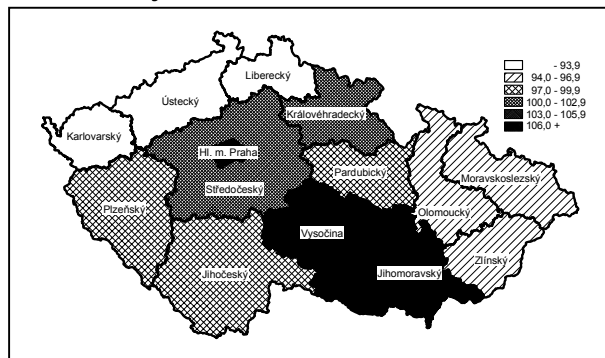
Z důvodu neexistence každoročních údajů o složení obyvatelstva podle rodinného stavu v jednotlivých krajích (tzv. roční bilance obyvatelstva podle rodinného stavu se vypracovávají pouze za celou Českou republiku) nelze za tyto územní celky konstruovat tzv. tabulky sňatečnosti, jež jsou nejdokonalším metodickým nástrojem pro hodnocení intenzity sňatečnosti svobodných osob. Ukazatel zde prezentovaný – úhrnná sňatečnost svobodných žen – udává rovněž podíl žen, které uzavřely alespoň jedno manželství do věku 50 let, je však citlivý na změny v časování uzavírání sňatků, kterou jsou právě pro současný populační vývoj České republiky tak charakteristické. Údaje zde publikované, tak spíše než k tomu, aby vyjadřovaly samotnou intenzitu jevu, slouží k ukázání regionálních rozdílů v úrovni sňatečnosti svobodných žen mezi krají.

Tab. III Charakteristiky sňatečnosti svobodných žen v krajích, 2003

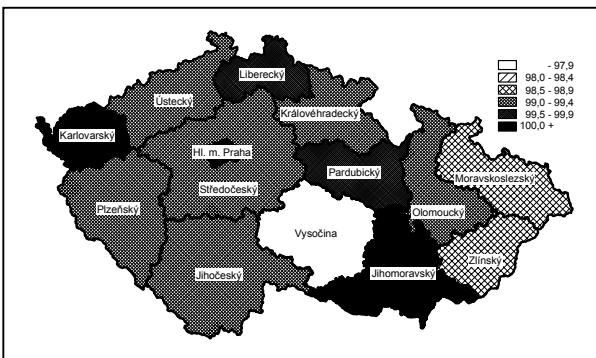
Kraj	Úhrnná sňatečnost svobodných žen		Průměrný věk žen při 1. sňatku	
	ús	pořadí	průměrný věk	pořadí
Hlavní město Praha	0,49	1.	27,0	1.
Středočeský	0,46	4.	25,4	11.
Jihočeský	0,45	7.	25,5	9.
Plzeňský	0,45	6.	25,5	7.
Karlovarský	0,42	12.	25,9	2.
Ústecký	0,41	14.	25,5	10.
Liberecký	0,41	13.	25,6	4.
Královéhradecký	0,46	5.	25,5	8.
Pardubický	0,45	8.	25,5	5.
Vysočina	0,48	3.	25,0	14.
Jihomoravský	0,48	2.	25,8	3.
Olomoucký	0,43	11.	25,5	6.
Zlínský	0,43	9.	25,4	12.
Moravskoslezský	0,43	10.	25,3	13.
ČR	0,45	x	25,7	x

Územní rozdíly v intenzitě sňatečnosti, stejně jako v průměrném věku žen, při uzavření prvního manželství jsou však malé. V současnosti je zajímavé postavení hlavního města Prahy s nejvyšší úrovní sňatečnosti. Ještě počátkem 90. let měla Praha sňatečnost naopak jednu z nejnižších. Je to zřejmě dáno tím, že ženy zde odkládaly sňatek průměrně delší dobu než ženy ostatních krajů a realizace těchto sňatků se dostavila až později. Praha se tak od ostatních krajů výrazně vymyká průměrným věkem žen při vstupu do manželství, který je zde zhruba o 2,5 roku vyšší než v ostatních částech republiky.

Obr. V Úhrnná sňatečnost svobodných žen v krajích, ČR = 100 %, 2003



Obr. VI Průměrný věk žen při 1. sňatku v krajích, ČR = 100 %, 2003



Uzavření manželství je však stále méně spojováno se založením rodiny, resp. stále méně častěji mu předchází. V krajích s nejnižší intenzitou sňatečnosti – Ústecký, Liberecký, Karlovarský – je v současnosti úroveň plodnosti nejvyšší, ale také nejvyšší podíl dětí narozených mimo manželství. Ženy tak zde z různých důvodů, pravděpodobně zejména ekonomických, preferují mít dítě a nebýt s partnerem sezdány.

III. ROZVODOVOST

Rozdíly mezi kraji v intenzitě rozvodovosti jsou, i přes jejich dlouhodobější snižování, relativně významné, významnější než např. rozdíly v úrovni sňatečnosti či plodnosti. Tradičně vysoká úroveň rozvodovosti je v severozápadních Čechách (kraj Karlovarský, Ústecký a Liberecký). V roce 2003 byla třetí nejvyšší úroveň rozvodovosti ve Středočeském kraji, zatímco v předchozích letech se intenzita rozpadu manželství v tomto kraji pohybovala zhruba v polovině pomyslného žebříčku krajů seřazených podle hodnoty ukazatele úhrnné rozvodovosti¹ (podíl manželství končící rozvodem). Počet rozvedených manželství ve Středočeském kraji v loňském roce byl však o více než tři sta vyšší než v roce předcházejícím, když v celé České republice se mezi roky 2002 a 2003 počet rozvodů zvýšil o necelých jedenáct set. Nejnižší úroveň rozvodovosti je v oblastech s vysokým stupněm religiozity – kraj Vysočina, Zlínský, Jihomoravský a Olomoucký.

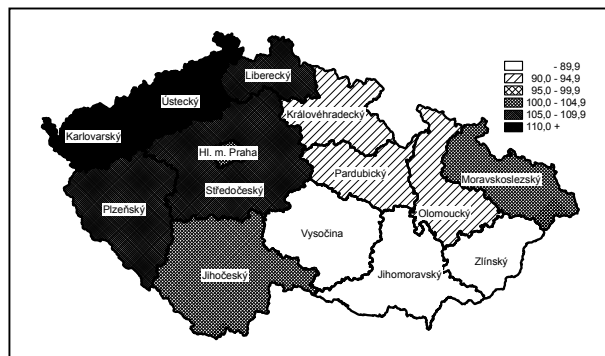
Tab. IV Charakteristiky rozvodovosti v krajích, 2003

Kraj	Úhrnná rozvodovost		Průměrné délka trvání manželství (v letech)	
	úr	pořadí	délka	pořadí
Hlavní město Praha	0,48	8.	11,9	7.
Středočeský	0,53	3.	11,6	11.
Jihočeský	0,49	7.	12,0	6.
Plzeňský	0,51	5.	11,2	13.
Karlovarský	0,55	1.	10,9	14.
Ústecký	0,53	2.	11,5	12.
Liberecký	0,52	4.	11,6	10.
Královéhradecký	0,45	9.	12,0	5.
Pardubický	0,43	11.	11,6	9.
Vysočina	0,38	14.	11,9	8.
Jihomoravský	0,43	12.	12,5	2.
Olomoucký	0,44	10.	12,7	1.
Zlínský	0,42	13.	12,5	4.
Moravskoslezský	0,49	6.	12,5	3.
ČR	0,48	x	12,0	x

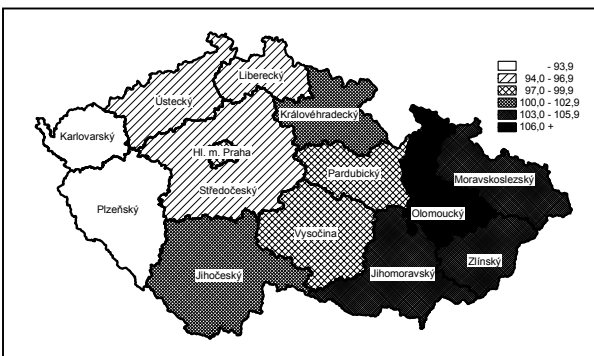
Mapa republiky podle průměrné délky trvání manželství je v zásadě zrcadlovým obrazem mapy územních rozdílů z hlediska intenzity rozvodovosti. Manželství v krajích s vysokou rozvodovostí trvají průměrně kratší dobu než v krajích s vyšší stabilitou manželství. Rozdíly mezi jednotlivými územními celky nejsou však příliš výrazné. V roce 2003 se průměrná délka trvání manželství pohybovala mezi 10,9 (Karlovarský kraj) a 12,7 roky (Olomoucký kraj).

¹ Výpočet ukazatele úhrnné rozvodovosti vychází v třídění rozvodů v daném roce podle délky trvání manželství, které jsou dávány do poměru s výchozími počty sňatků. Přesný význam úhrnné rozvodovosti je tak podíl manželství končících rozvodem za předpokladu zachování intenzity rozvodovosti pozorované v daném roce po zhruba následujících 35 let.

Obr. VII Úhrnná rozvodovost v krajích, ČR = 100%, 2003



Obr. VIII Průměrná délka trvání manželství v krajích, ČR = 100%, 2003



IV. PLODNOST A MIMOMANŽELSKÁ PORODNOST

Úroveň plodnosti v krajích České republiky není příliš diferencovaná. Extrémní hodnoty úhrnné plodnosti byly zjištěny na jedné straně u hlavního města Prahy (nejnižší), na druhé u Ústeckého kraje (nejvyšší). Rozdíly mezi zbývajícemi kraji jsou velmi malé. Od počátku nového tisíciletí se ale geografické rozdělení ČR podle intenzity plodnosti do určité míry změnilo. Zatímco v devadesátých letech byla vyšší hladina plodnosti charakteristická pro východní část republiky, v současnosti to jsou kraje při západním, severním a severovýchodním okraji Čech. Nejnižší úroveň zůstává stále typická pro Prahu.

Tab. V Charakteristiky plodnosti a podíl dětí narozených mimo manželství v krajích, 2003

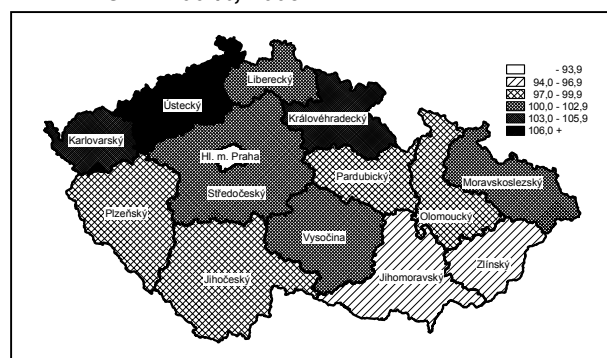
Kraj	Úhrnná plodnost		Průměrný věk matek při narození 1. dítěte		Podíl živě narozených dětí mimo manželství (v %)	
	úp	pořadí	průměrný věk	pořadí	podíl	pořadí
Hlavní město Praha	1,10	14.	28,1	1.	25,4	10.
Středočeský	1,20	4.	25,9	5.	25,6	9.
Jihočeský	1,17	9.	25,9	6.	26,1	8.
Plzeňský	1,16	10.	25,6	10.	29,3	5.
Karlovarský	1,21	3.	24,9	13.	46,9	1.
Ústecký	1,30	1.	24,7	14.	45,6	2.
Liberecký	1,20	5.	25,6	9.	34,3	3.
Královéhradecký	1,22	2.	25,8	7.	27,1	6.
Pardubický	1,18	8.	25,8	8.	23,8	11.
Vysočina	1,19	7.	25,6	11.	18,0	14.
Jihomoravský	1,14	12.	26,2	3.	23,5	12.
Olomoucký	1,16	11.	25,9	4.	26,3	7.
Zlínský	1,11	13.	26,2	2.	18,2	13.
Moravskoslezský	1,19	6.	25,2	12.	32,7	4.
ČR	1,18	x	25,9	x	28,5	x

I rozdíly mezi kraji v průměrném věku matek při narození prvního dítěte jsou velmi malé. Extrémem je opět Praha, kde ženy začínají reprodukční život oproti ostatním krajům v průměru o více než dva roky později (ve 28 letech v roce 2003). Naopak nejdříve, před dovršením 25. roku věku, v kraji Ústeckém a Karlovarském. Pro tyto dva kraje je zároveň charakteristická výrazněji nadprůměrná plodnost velmi mladých žen. Úroveň plodnosti žen do dvaceti let je zde více než třikrát vyšší než v Praze, kraji s její nejnižší úrovní. Praha se zase vymyká vysokou plodností žen starších 30 let.

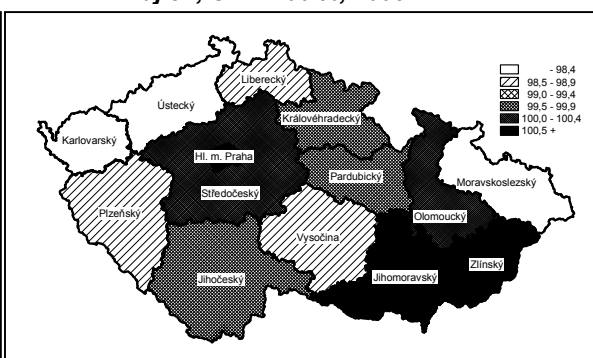
Tab. VI Míry plodnosti žen podle věkových skupin (živě narození na 1 000 žen) v krajích, 2003

Kraj	Věková skupina						
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Hlavní město Praha	6,6	30,6	80,0	75,8	24,9	4,9	0,2
Středočeský	10,3	55,7	99,8	58,7	16,1	2,9	0,1
Jihočeský	9,2	52,1	99,6	56,4	17,3	2,1	0,0
Plzeňský	12,4	57,8	94,2	51,8	16,7	2,5	0,2
Karlovarský	21,7	60,0	87,5	54,8	17,0	2,6	0,2
Ústecký	22,6	72,2	94,5	52,8	17,0	2,4	0,1
Liberecký	14,8	57,7	91,9	56,4	18,0	3,0	0,1
Královéhradecký	10,1	54,6	97,5	61,4	18,5	3,4	0,1
Pardubický	9,2	52,8	101,1	55,4	15,5	4,2	0,0
Vysočina	8,1	58,2	105,2	49,6	15,7	2,7	0,2
Jihomoravský	8,5	49,2	95,6	56,7	17,2	3,1	0,2
Olomoucký	9,7	51,6	97,7	54,7	16,7	3,1	0,1
Zlínský	7,2	47,2	93,8	54,7	18,0	3,9	0,0
Moravskoslezský	14,3	64,0	93,2	51,5	15,0	2,5	0,1
ČR	11,5	53,8	94,5	57,4	17,6	3,1	0,1

Obr. IX Úhrnná plodnost v krajích, ČR = 100 %, 2003



Obr. X Průměrný věk matek při narození 1. dítěte, v krajích, ČR = 100 %, 2003



Na rozdíl od většiny demografických procesů, které nejsou na úrovni krajů (ani okresů) příliš územně diferencovány, jsou rozdíly v podílu dětí rodících se mimo manželství poměrně výrazné. Přes 45 % dětí se v roce 2003 narodilo nevdaným ženám Karlovarského a Ústeckého kraje, když republikový průměr je o více než šedesát procent nižší (29 % v roce 2003). Není překvapivé, že nejnižší procento těchto dětí je v oblastech s nadprůměrným zastoupením věřících osob, tedy v krajích na hranici Čech a Moravy a na jižní Moravě.

V. POTRATOVOST

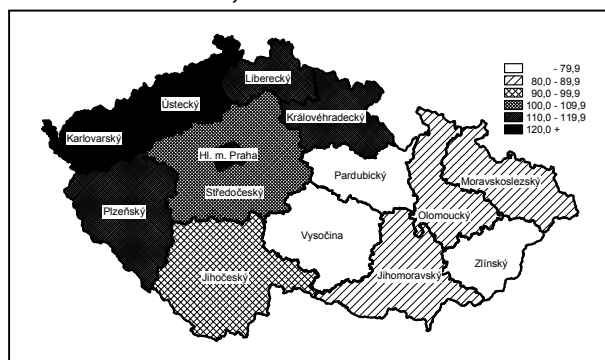
Územní rozdíly v úrovni potratovosti, stejně jako v úrovni rozvodovosti a mimomanželské porodnosti, jsou statisticky významné. U všech těchto jevů se zároveň ukazuje poměrně výrazná korelace s podílem věřících osob. Vztah intenzity umělé potratovosti s podílem žen užívajících moderní antikoncepci se ale příliš neprojevuje.

Od devadesátých let došlo k poklesu intenzity umělé potratovosti ve všech krajích, přičemž nejvýrazněji v krajích, které měly její počáteční hladinu nejnižší. Oblastmi s nadprůměrnou úrovní umělé potratovosti tak stále zůstávají západní Čechy. Hladina umělé potratovosti v Ústeckém a Karlovarském kraji je dokonce dvakrát vyšší než ve Zlínském kraji, kde její intenzita úplně nejnižší.

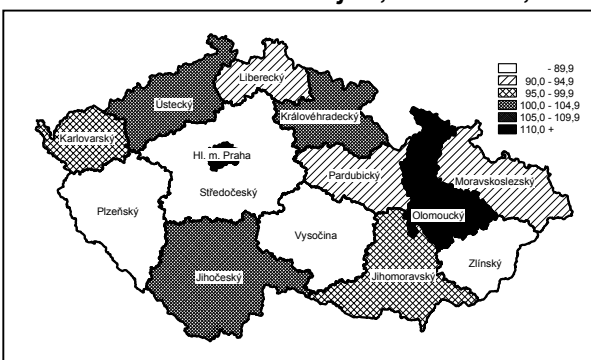
Tab. VII Charakteristiky potratovosti v krajích, 2003

Kraj	Úhrnná potratovost		Úhrnná umělá potratovost		Podíl umělých potratů na všech potratech (v %)	
	úpo	pořadí	úpo	pořadí	podíl	pořadí
Hlavní město Praha	0,55	7.	0,44	6.	78,9	1.
Středočeský	0,55	8.	0,40	7.	71,2	5.
Jihočeský	0,56	6.	0,38	8.	67,1	9.
Plzeňský	0,65	4.	0,44	5.	67,2	8.
Karlovarský	0,75	2.	0,56	2.	73,6	3.
Ústecký	0,78	1.	0,56	1.	71,6	4.
Liberecký	0,67	3.	0,46	4.	67,2	7.
Královéhradecký	0,60	5.	0,46	3.	76,3	2.
Pardubický	0,46	13.	0,29	13.	62,5	13.
Vysočina	0,49	12.	0,31	12.	63,0	12.
Jihomoravský	0,50	10.	0,34	10.	66,9	10.
Olomoucký	0,49	11.	0,34	11.	67,5	6.
Zlínský	0,46	14.	0,28	14.	60,5	14.
Moravskoslezský	0,52	9.	0,34	9.	65,2	11.
ČR	0,56	x	0,39	x	69,3	x

Obr. XI Úhrnná umělá potratovost v krajích, ČR = 100 %, 2003



Obr. XII Ženy užívající antikoncepci na 1 000 žen fertilního věku v krajích, ČR = 100 %, 2002



VI. ÚMRTNOST

Rozdíly v úmrtnosti mezi kraji České republiky jsou dány především rozdíly ve skladbě obyvatelstva jednotlivých regionů. Roli hraje zejména úroveň vzdělání obyvatel (s vyšším vzděláním se intenzita úmrtnosti snižuje), složení podle rodinného stavu (skupina rozvedených a svobodných osob vykazuje vyšší úmrtnost, ženatí a vdané naopak nejnižší), národnosti (nadprůměrná úmrtnost je zjištěna u populace Romů), socioekonomického postavení aj. Dalšími zdroji územních diferencí jsou úroveň zdravotní péče, zejména dostupnost rychlé lékařské pomoci (velmi důležitá v případě náhlých srdečních a mozkových příhod), životní prostředí a obecně celková ekonomická úroveň daného regionu.

Rozdíly v úrovni úmrtnosti v krajích však nejsou příliš významné a navíc jsou v čase poměrně stálé. Základní osu diferencí lze vymezit ve směru severozápad (oblast s horšími úmrtnostními poměry) – jihovýchod (oblast s příznivějšími úmrtnostními poměry). Výjimkou je na jedné straně hlavní město Praha, které se v případě mužů vyznačuje úplně nejnižší úmrtností, u žen zaujímá třetí nejlepší pořadí, a ve východní části republiky se od ostatních krajů výrazně odlišuje Moravskoslezský kraj s vysokou úrovní úmrtnosti.

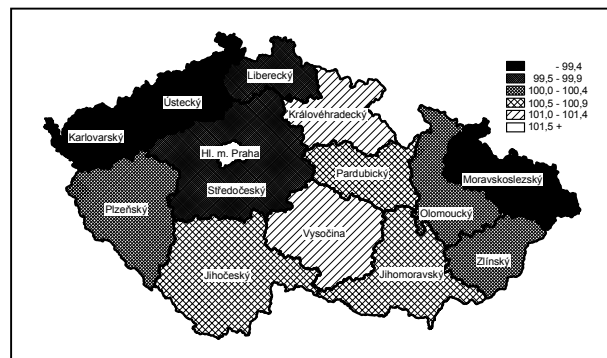
Tab. VIII Charakteristiky úmrtnosti v krajích, 2002-2003 (2003)

Kraj	Muži		Ženy		Rozdíl ženy-muži		Kojenecká úmrtnost ¹⁾	
	e ₀	pořadí	e ₀	pořadí	rozdíl	pořadí	kú (v ‰)	pořadí
Hlavní město Praha	73,7	1.	79,1	3.	5,5	1.	2,5	1.
Středočeský	72,0	10.	78,2	10.	6,2	5.	3,1	3.
Jihočeský	72,5	6.	78,8	7.	6,3	7.	3,5	6.
Plzeňský	72,3	7.	78,5	9.	6,2	6.	4,9	12.
Karlovarský	71,5	12.	77,5	13.	6,0	3.	8,3	14.
Ústecký	69,7	14.	76,9	14.	7,2	13.	6,4	13.
Liberecký	71,6	11.	78,1	11.	6,5	8.	3,7	10.
Královéhradecký	73,0	2.	78,8	5.	5,8	2.	3,5	7.
Pardubický	72,6	4.	78,8	8.	6,2	4.	3,4	5.
Vysočina	72,8	3.	79,2	2.	6,5	9.	2,9	2.
Jihomoravský	72,5	5.	79,3	1.	6,7	11.	3,7	9.
Olomoucký	72,1	8.	78,8	6.	6,7	10.	3,3	4.
Zlínský	72,0	9.	79,0	4.	7,0	12.	3,7	8.
Moravskoslezský	70,7	13.	78,0	12.	7,3	14.	4,2	11.
ČR¹⁾	72,0	x	78,5	x	6,5	x	3,9	x

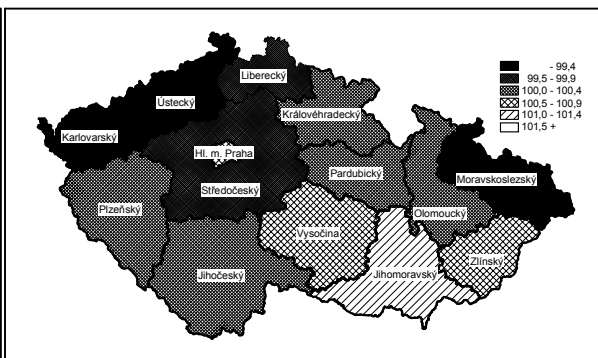
¹⁾2003, úmrtnostní tabulky za kraje se počítají za dvouletá období

Intenzita úmrtnosti se po roce 1989 snížila ve všech krajích (vlastně všechny změny v demografickém chování probíhaly prakticky rovnoměrně po celém území České republiky), úplně nejvýrazněji v Karlovarském kraji, který ale i tak zůstává jedním z krajů s nejhoršími úmrtnostními poměry.

Obr. XIII Naděje dožití při narození mužů v krajích, ČR = 100 %, 2002-03



Obr. XIV Naděje dožití při narození žen v krajích, ČR = 100 %, 2002-03

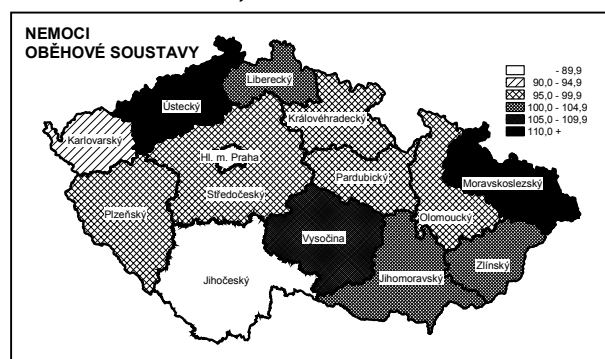


I když úmrtnost dětí do jednoho roku má na celkovou úroveň úmrtnosti již velmi malý vliv, mapa územních rozdílů v její výši v zásadě odpovídá mapě rozdílů v celkové úrovni úmrtnosti.

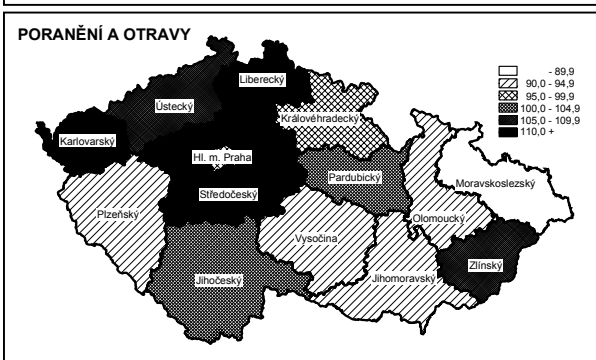
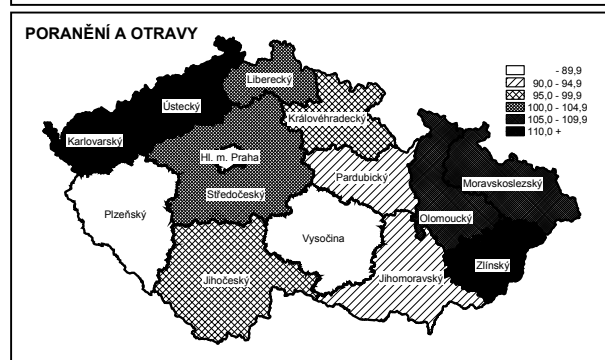
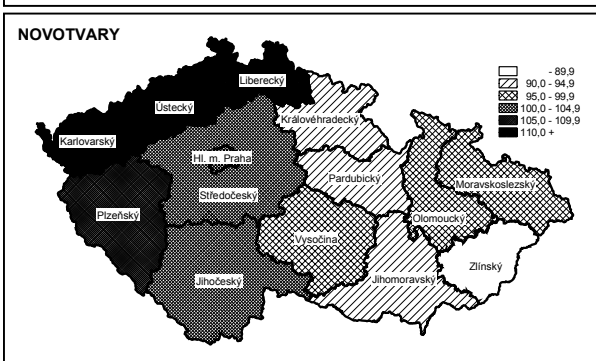
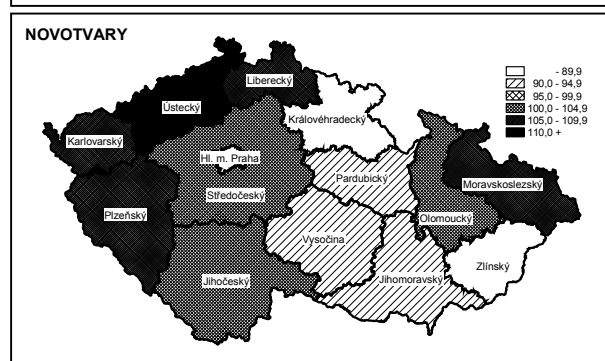
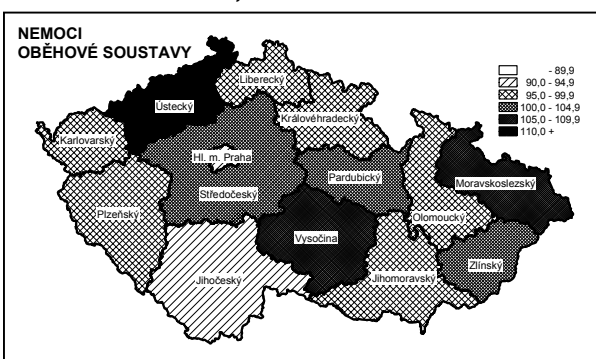
Z hlediska příčin smrti platí v případě mužů i žen jednoznačně nejnižší intenzita úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy pro hlavní město Prahu. Ta je dávana zejména do souvislosti s úrovní zdravotní péče a rychlé lékařské pomoci. Po standardizaci vychází úmrtnost v tomto kraji zhruba na úrovni devadesáti procent (u mužů ještě méně) republikového průměru. Naopak o dvacet procent převyšuje hodnotu za celou ČR ukazatel úmrtnosti na tuto třídu příčin smrti v Ústeckém kraji.

Úroveň úmrtnosti na novotvary je nižší ve východní části republiky, u mužů také v Praze, kde je dokonce v současnosti ze všech krajů druhá nejnižší. Vysoká je v krajích západních a severních Čech. Podprůměrná, v loňském roce dokonce úplně nejlepší, úmrtnost mužů žijících v Praze je také na tzv. vnější příčiny smrti, tedy poranění a otravy. Při hodnocení regionálních rozdílů v úmrtnosti je třeba uvažovat i případné rozdíly v diagnostické praxi a kódování základní příčiny smrti.

**Obr. XV Standardizovaný index úmrtnosti mužů
na vybrané třídy příčin smrti,
ČR= 100 %, 2003**



**Obr. XVI Standardizovaný index úmrtnosti žen
na vybrané třídy příčin smrti,
ČR= 100 %, 2003**



VII. MIGRACE

Na úrovni krajů získala zahraniční migrací v loňském roce nejvíce obyvatel Praha, celkem 6,6 tisíc. Bylo to nejvíce i v přepočtu na celkový počet obyvatel kraje. Středočeský kraj měl menší saldo o necelé dva tisíce osob a jediným vyšším územně samosprávným celkem se záporným rozdílem přistěhovalých a vystěhovalých mezinárodním stěhováním byl v loňském roce kraj Pardubický. Nejvíce občanů Ukrajiny získaly Praha, Středočeský a Jihočeský kraj (všichni saldo na úrovni dvou tisíc osob), osoby s vietnamským státním občanstvím mířili tradičně nejčastěji na severozápad republiky a také do Prahy. Praha spolu se Středočeským krajem byla také nejvíce atraktivní pro Slováky.

Vnitřní migrací mělo pozitivní bilanci v roce 2003 celkem šest krajů, přičemž zdaleka nejvýraznější opět Středočeský kraj a to zejména díky pokračujícím suburbanizačním tendencím v zázemí hlavního města. Ty jsou nejvíce patrné v okrese Praha-západ a Praha-východ. Například

úplně největší absolutní přírůstek obyvatel vnitřní migrací za posledních pět let zaznamenala obec Jesenice (okres Praha západ; více než tisíc obyvatel), dále Říčany, Hostivice a Psáry (všechny okolo 650 obyvatel). Obdobné procesy probíhají i v blízkosti dalších velkých měst, zejména Brna a Plzně. Na opačném konci pomyslného žebříčku krajů podle výše přírůstku, resp. úbytku vnitřním stěhováním zůstal již tradičně Moravskoslezský kraj s více než dvoutisícovým úbytkem. Mírně zisková vnitřní migrací byla stejně jako v roce 2002 i Praha, ale opět jen díky kladnému saldu stěhování cizinců.

Tab. IX Struktura salda migrace v krajích, 2003

Kraj	Absolutně			Na 1 000 obyvatel					
	Saldo vnitřní migrace	Saldo zahraniční migrace	Saldo celkové migrace	Saldo vnitřní migrace	pořadí	Saldo zahraniční migrace	pořadí	Saldo celkové migrace	pořadí
Hlavní město Praha	484	6 590	7 074	0,4	3.	5,7	1.	6,1	2.
Středočeský	4 848	4 690	9 538	4,3	1.	4,1	3.	8,4	1.
Jihočeský	114	1 115	1 229	0,2	4.	1,8	9.	2,0	6.
Plzeňský	419	1 594	2 013	0,8	2.	2,9	5.	3,7	3.
Karlovarský	-1 262	1 499	237	-4,2	14.	4,9	2.	0,8	9.
Ústecký	30	2 042	2 072	0,0	6.	2,5	6.	2,5	5.
Liberecký	-232	1 048	816	-0,5	9.	2,5	7.	1,9	7.
Královéhradecký	-297	344	47	-0,5	8.	0,6	12.	0,1	11.
Pardubický	47	-386	-339	0,1	5.	-0,8	14.	-0,7	14.
Vysočina	-498	1 013	515	-1,0	12.	2,0	8.	1,0	8.
Jihomoravský	-571	3 423	2 852	-0,5	7.	3,1	4.	2,5	4.
Olomoucký	-479	826	347	-0,8	11.	1,3	10.	0,5	10.
Zlínský	-421	355	-66	-0,7	10.	0,6	13.	-0,1	12.
Moravskoslezský	-2 182	1 636	-546	-1,7	13.	1,3	11.	-0,4	13.
ČR	x	25 789	25 789	x	x	2,5	x	2,5	x

VIII. ZMĚNY POČTU OBYVATEL

Přírůstek obyvatel České republiky přirozenou měnou byl naposledy zaznamenán v roce 1993. Od roku 1994 byl roční počet zemřelých vždy vyšší než počet živě narozených. Totéž logicky platilo pro většinu krajů (v přepočtu na jejich územní strukturu platnou od roku 2000). Ve vyšším územním samosprávném celku Vysočina byl přirozený přírůstek zaznamenán ještě v roce 1994, v Karlovarském i v roce 2002. Ten byl ovšem spolu s rokem 1998 výjimečným – řada nepřetržitého růstu skončila v roce 1995. Navíc absolutní přírůstky v těchto dvou letech byly pouze v řádu desítek. Naopak pro hlavní město Prahu, Středočeský a Plzeňský kraj jsou trvalé úbytky obyvatel přirozenou měnou charakteristické již od přelomu 70. a 80. let.

V prvních dvou letech nového tisíciletí byla migračně ztrátová celá východní část republiky, v loňském roce vykázaly přírůstky ale také již tři kraje z této oblasti – kraj Jihomoravský, Vysočina a Olomoucký).

V roce 2003 se počet obyvatel snížil celkem v šesti krajích (v roce 2002 to bylo v osmi krajích) a jedinou příčinou populačního přírůstku byla migrace.

Tab. X Struktura přírůstku obyvatel v krajích, 2003

Kraj	Přírůstek absolutně			Přírůstek na 1 000 obyvatel						Počet obyvatel (31.12.)
	přiro-zený	stěho-váním	celkový	přiro-zený	pořadí	stěho-váním	pořadí	celkový	pořadí	
Hlavní město Praha	-3 431	7 074	3 643	-3,0	14.	6,1	2.	3,1	2.	1 165 581
Středočeský	-2 417	9 538	7 121	-2,1	12.	8,4	1.	6,3	1.	1 135 795
Jihočeský	-785	1 229	444	-1,3	6.	2,0	6.	0,7	6.	625 541
Plzeňský	-1 274	2 013	739	-2,3	13.	3,7	3.	1,3	4.	550 113
Karlovarský	-208	237	29	-0,7	1.	0,8	9.	0,1	8.	304 249
Ústecký	-916	2 072	1 156	-1,1	3.	2,5	5.	1,4	3.	820 868
Liberecký	-415	816	401	-1,0	2.	1,9	7.	0,9	5.	427 722
Královéhradecký	-921	47	-874	-1,7	9.	0,1	11.	-1,6	11.	547 563
Pardubický	-709	-339	-1 048	-1,4	7.	-0,7	14.	-2,1	13.	505 486
Vysočina	-634	515	-119	-1,2	4.	1,0	8.	-0,2	9.	517 511
Jihomoravský	-2 074	2 852	778	-1,8	10.	2,5	4.	0,7	7.	1 122 570
Olomoucký	-784	347	-437	-1,2	5.	0,5	10.	-0,7	10.	636 313
Zlínský	-1 198	-66	-1 264	-2,0	11.	-0,1	12.	-2,1	14.	591 866
Moravskoslezský	-1 837	-546	-2 383	-1,5	8.	-0,4	13.	-1,9	12.	1 260 277
ČR	-17 603	25 789	8 186	-1,7	x	2,5	x	0,8	x	10 211 455